

Miljö- och byggavdelningen

Remissvar: En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64)

Eda kommun (Myndighetsnämnden) har tagit del av utredningen *En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft* (SOU 2025:64) och vill härmed lämna sina synpunkter på förslaget.

Sammanfattande inställning

Nämnden anser att reformarbetet med kontrollorganisationen i livsmedelskedjan bör fortsätta, men att mindre omfattande förändringar inom ramen för dagens system bör övervägas innan ett eventuellt förstatligande genomförs.

Om förslaget trots allt drivs vidare bör genomförandet ske under en längre tidsperiod än den som utredningen föreslår.

Synpunkter

Behov av förändring

Nämnden delar utredningens uppfattning om att den nuvarande kontrollorganisationen har brister. Strukturen med många små kommunala kontrollmyndigheter skapar problem med likvärdighet, kompetensförsörjning och långsiktig stabilitet. Det finns därför behov av förändringar för att stärka och effektivisera kontrollen.

Risker med förstatligande

Ett förstatligande riskerar att ersätta dagens problem med nya. Kommunernas styrka ligger i den lokala närvaron och den samlade kompetens som byggts upp nära företagen.

Kommunernas lokalkännedom gör att tillsyn och beslutsfattande kan ske snabbare och mer flexibelt, med möjlighet att anpassa kontrollen efter lokala förhållanden. Den nära kontakten med företagen innebär också en stödjande funktion i form av rådgivning, vilket särskilt små företag utan stora administrativa resurser är beroende av.

Dessutom finns en närhet till medborgarna som gör det enklare att föra dialog och hantera farhågor eller frågor när det gäller livsmedelssäkerhet. Ett förstatligande, med regionala kontor och mer distansarbete, riskerar att försvaga dessa viktiga kvaliteter och skapa ett avstånd mellan kontrollmyndigheten, företagen och allmänheten.

Företagens myndighetskontakter

Det bör framhållas att företagen även fortsättningsvis kommer att omfattas av andra former av kommunal tillsyn, exempelvis inom miljö, alkohol, tobak och bygglov (PBL). Företagens kontakter med olika myndigheter minskar därmed inte genom reformen – snarare ökar.

Dagens organisation ger effektivitets- och samordningsvinster genom att flera tillsynsområden kan hanteras samtidigt och ofta i direkt samverkan med verksamhetsutövaren. Genomförande och tidsram

Att föra över ansvaret till Livsmedelsverket innebär att bygga upp en helt ny organisation. Myndigheten har i dag endast ett begränsat operativt ansvar, medan kommunerna hanterar en stor och varierad verksamhet. Ett övertagande kräver omfattande nyrekrytering, nya lokaler på flera platser i landet samt en kraftig utbyggnad av den administrativa kapaciteten.

Det framstår som osannolikt att detta kan ske inom den föreslagna tidsramen. Risken är stor att effektiviteten i kontrollen försämras under uppbyggnadsfasen, vilket skulle skapa osäkerhet för företagen och äventyra målet om ökad likvärdighet och konkurrenskraft.

Slutsats och alternativ

Nämnden delar utredningens uppfattning om att dagens system innebär utmaningar när det gäller likvärdighet och kompetensförsörjning. Samtidigt anser vi att jämförelsen med alternativa lösningar är bristfällig. Utredningen har i huvudsak ställt ett förstatligande mot ett nollalternativ, utan att mer ingående analysera till exempel möjligheten att minska antalet kommunala kontrollmyndigheter genom samverkan eller regionala gemensamma lösningar.

En sådan modell skulle kunna vara både enklare att genomföra och mer kostnadseffektiv, då befintliga organisationer, personal och lokaler redan finns att tillgå. Nämnden menar att en förstärkt samverkan mellan geografiskt närliggande kommuner, i kombination med en utvecklad tillsynsvägledning från Livsmedelsverket, kan ge de förbättringar som efterfrågas. Det kan handla om gemensamma resurser, projekt och revisioner, tydligare mallar, tillhandahållen kompetensutveckling och stärkt metodstöd. På så sätt kan effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft stärkas, samtidigt som kommunernas autonomi och möjlighet att anpassa kontrollen till lokala förhållanden bevaras.

Nämnden ifrågasätter även utredningens bedömning av förstatligandets effekter. Det framstår som osannolikt att en mycket stor, nationellt centraliserad organisation i praktiken skulle uppnå den likvärdighet i kontrollen som efterfrågas. Risker är i stället att den lokala förankringen försvagas och att den flexibilitet som finns i dagens kommunala system går förlorad.